

Политика, 04.02.2009.

Када се данас размишља о будућности односа на „словенском југу“, не може се побећи од прошлости тих односа и сталне прераде исте. Када се имање дели, настају често свађе око међа које добијају некад судски, а некад и трагични епилог. У случају СФРЈ, резултат је трагичан. Свеукупно, на подручју бивше Југославије погинуло је и нестало око 130.000 људи, а више стотина хиљада је натерано у трајно избеглиштво, док је око три милиона људи било у неком периоду током деведесетих у избегличком статусу. Високи бројеви, иако су знатно нижи од пропагандно коришћених током ратова и после њих за југословенско наслеђе (нажалост и дан-данас), неминовно тешко оптерећују односе међу државама наследницама.

Националистичка природа ратова за југословенско наслеђе, где се словеначко вођство борило за независност националне државе од СФРЈ, српско за хегемонију у већој или мањој Југославији или за што већу Србију са што мањим уделом несрба у њој, хрватско за што већу од СФРЈ независну националну државу са што мањим уделом Срба у њој, Бошњаци за хегемонију у од СФРЈ независној БиХ, и Албанци за од Србије независно Косово са што мање Срба – одредила је и послератну борбу за хегемонију на јужнословенским просторима. Једине две државе наследнице СФРЈ које су кадре да остваре хегемонију јесу Хрватска, победница у ратовима за југословенско наслеђе, и Србија као, иако поражена, најмногољуднија држава наследница.

Бошњаци се јављају као ратни и поратни савезник Хрватске зато што су у рату највише страдали од Срба, а Република Српска се опажа као стална претња опстанку БиХ. У паничној жељи да се очува БиХ, као изузетак од тријумфа националистичког начела на простору СФРЈ, неретко се тражи (Харис Силајџић) укидање Српске као „геноцидне творевине“, а Бошњацима се приписује монопол на жртву, јер су наводно „жртве великосрпског национализма и геноцида“. Хрватској, пак, одговара овакав став, пошто и она жели да се представи „жртвом великосрпског национализма“, што се лакше постиже „шверцовањем“ уз БиХ. Овој игри послужиле су и тужбе Међународном суду у Хагу, баш као и Међународни суд за ратне злочине у истом граду.

Но, док први суд суди у складу са правдом и правом, други је под непосредним утицајем САД, које из својих империјалних интереса подржавају хегемонију Хрватске на словенском југу, а Турске и Албанаца (на Косову и у Албанији) на целом Балкану.

Разуме се, овакво стање стварних међудржавних и међунационалних односа на простору бивше Југославије, уз мешање најмоћније силе на планети, не погодује развијању добросуседства и развоју привреде и друштава на овим подручјима. Имајући у виду поменути злоћудни утицај највеће империјалне силе, тешко је очекивати да ће се

услови променити боље док се не промени равнотежа снага на глобалном нивоу.

Ипак, оно што Србија може да уради у њој сасвим ненаклоњеним околностима јесте следеће: вођење што мудрије политике која се ослања на дипломатију, културу и подстицање привредног развоја, а никако не на силу; усмеравање државног брода према ЕУ у коју треба што пре стићи; спремање војске за будуће неприлике које ће вероватно наступити уколико се драматичније промени тренутна равнотежа снага; искрена тежња ка миру у региону, уз подржавање независне БиХ и у њеном оквиру суверене Српске Републике; успостављање што ближих односа са Црном Гором и Македонијом, с којима се није ратовало и где постоје бројне породичне везе, те узајамни привредни и политички интереси; успостављање блиских односа са Словенијом, а нарочито са ненационалистичким и антидесничарским странкама; давање до знања Хрватској да у Србији има партнера за сарадњу на равноправним основама, без икакве жеље да се хегемонија наметне или да се трпи.

Напоследку, мудрост политике се огледа и у томе колико она уважава стварност, тј. реалну моћ ривала и себе самога. Србија је изгубљеним ратом 1999. против НАТО-а *de facto*

изгубила могућност да влада већим делом територије Косова на којој Албанци имају већину и нема снаге да ту територију врати под свој суверенитет. Подршка НАТО-а албанском национализму Србију оставља без много избора. Албанцима треба ставити до знања да у Србији немају непријатеља, а тежње за њиховом хегемонијом морају се мотрити будним оком, пошто се демографска снага каткад да преточити у политичку моћ. Србија треба тихо да ради на свом јачању, придобијајући културном и привредном производњом симпатије суседа, ЕУ, и ширег окружења.

Социолог, асистент на Филозофском факултету у Београду